

Skandalerne, der burde have væltet adoptionssystemet

Dorrit Saietz sætter sagen om Amy fra Etiopien ind i en større historie, som bør få enhver forsvarer for transnational adoption til at vakle. Men samtidig understøtter bogen 'Adoptionens slagmarker' et hierarki, hvor adopterede castes til skæbnefortællinger, mens adoptanter – og journalister – får lov at være eksperter.

AF NINA TRIGE ANDERSEN

Adoptionens slagmarker giver den sammenhængende beretning om 'Amy', der blev

adopteret fra Etiopien til Danmark og siden anbragt i pleje, mens hun selv og hendes førstefamilie i Etiopien kæmper for at genetablere kontakten, og adoptanterne nægter at opgive den ejendomsret, der kaldes forældremyndighed.

Også den lignende sag om adopterede Masho (skildret i Katrine W. Kjærs dokumentarfilm *Mercy Mercy – Adoptionens pris*), der i dag bor på børnehjem i Danmark, genfortælles. Det er væsentlige historier, der burde have rystet adoptionssystemet grundlæggende.

At forlaget Tiderne Skifter har valgt at sende bogen på gaden den 23. oktober, samme dag, som forslaget til lov om ændring af adoptionsloven – **der reelt ingenting ændrer** – skal til førstebehandling i Folketinget (igen), er næppe en tilfældighed.

Forfatteren Dorrit Saietz, journalist ved Politiken, leverer en stærkt kritisk beretning om adoptionsbureauer, der nægter at erkende selv de mest åbenlyse ulovligheder, om myndigheder, der insisterer på tillidsprincippet, selv når alt peger på, at der ikke er styr på noget som helst, og om adoptanter, der begår de mest hårrejsende overgreb i raseri over, at barnet »for helvede ikke vil kapitulere«, som en adoptant udtrykker det.

Og om hvordan adoptanter, adoptionsbureauer og danske myndigheder står skulder ved skulder i deres mangel på respekt for de førstefamilier, der oftest faktisk findes, og for de adopteredes egne ønsker og behov.

De fattiges børn

Både sagen om Masho og om Tigist – der er 'Amys' etiopiske navn, som hun selv ønsker at blive kaldt – har været indgående beskrevet i medierne, bl.a. af Saietz selv, og skildringerne i bogen er som sådan primært opsamlinger, men det giver god mening at beskrive sagerne i relation til hinanden.

Både Masho og Tigist er blevet anbragt uden for adoptivhjemmet, fordi adoptanterne ikke kunne »rumme dem«; de har begge forældre i Etiopien, som opgav dem til adoption under falske forudsætninger, og fordi de ikke troede, de ville overleve deres hiv – men er siden kommet i livsforlængende behandling – og i begge tilfælde forsøger adoptanter, adoptionsbureauer og myndigheder i Danmark med vold og magt at forhindre en genetablering af relationen til Etiopien og de biologiske førstefamilier.

Med især fortællingen om Tigist som plot skitserer Saietz en større historie med sager fra andre lande gennem det seneste årti, hvor adoptionsprocessen ligeledes har været gennemsyret af lemfældighed, tvang, overgreb og svindel.

Alt sammen noget, der bliver gjort muligt, fordi Danmark som første verdensland anser det for sin ret og – i de mest højstemte forsvar for transnational adoption – pligt ikke at f.eks. sikre fattige mennesker adgang til hiv-behandling, men i stedet at adoptere deres børn, fordi disse børn, uanset omstændighederne, antages at ville være bedre stillet med en opvækst i Danmark.

Undtagelse på undtagelse

Et grundlæggende problem ved mediernes dækning af adoptionsområdet er det store fokus på enkelt-sager – på casehistorier – som gør det muligt bagefter at illudere, at nu bliver der sandelig ryddet op, så den slags beklagelige undtagelser kan undgås i fremtiden.

Adoptionens slagmarker er også casebåret. Men med så mange 'undtagelser' samlet i én beretning, kan ingen med respekt for sig selv længere påstå, at overgrebene og ulovlighederne ikke reelt er reglen. Det vil mange nu gøre alligevel. Heriblandt de politikere, der efter alt at dømme kommer til at vedtage den nye adoptionslov, som er skabt til at få det hele til at fortsætte stort set som før. Den adoptantdominerede interesseorganisation Adoption & Samfund ser da også frem til, at det bliver »slut med at bøje nakken i frygt for de næste, mere eller mindre lødige, angreb på adoptionsideen«, som det lød i beretningen fra deres landsmøde i november sidste år, hvor det allerede stod klart, at ingen andre partier end Enhedslisten ønsker et reelt opgør med transnational adoption.

Forstyrrelser

Dorrit Saietz har indsamlet og gennemgået et kildemateriale bestående af bl.a. interview og aktindsigter, og har i forbindelse med sit journalistiske arbejde for Politiken været i Etiopien for at forfølge sagerne. Når Tigist og Mashos historier skal sættes i en større kontekst, støtter sig Saietz sig primært til andre journalister, og i mindre grad til forskning. Det er som sådan ikke bemærkelsesværdigt – det er kendt som 'journalist interviewer journalist'-syndromet – men det stækker Saietz' ambition om at trække enkeltsagerne op på et mere systemkritisk niveau.

Bemærkelsesværdigt er til gengæld det mønster, der træder frem, når man ser på de forskere og 'eksperter', Saietz faktisk referer til – og hermed også den forskning, der forbigås.

Bogens adoptionskritiske ærinde taget i betragtning er der overraskende mange referencer til forskning og undersøgelser produceret af hvide, hvoraf en del er adoptanter, eller hvad man kunne kalde adoptantallierede. Eksempler er Jens Hørlück, der har siddet i hovedbestyrelsen for Adoption & Samfund; psykologen Ann-Mette Munch, som er på Adoption & Samfunds anbefalede liste over eksperter i »tilknytningsforstyrrelser«, og i en undersøgelse i år 2000 støttede en række adoptanters oplevelse af, at de adopterede børn havde en så »voldsom adfærd«, at det var »umuligt at have dem i hjemmet« (side 146); Mogens Christoffersen, en SFI-forsker, der bl.a. er kendt for en kraftigt kritiseret gennemgang af internationale studier, som han i 2012 brugte til at konkludere, at »adoption var den bedste løsning« ; og David Smolin, der ganske vist er anerkendt, også blandt adopterede, for sin kritiske forskning i transnational adoption, men ikke desto mindre er adoptant.

Og adoptanter har historisk haft patent på at udtale sig med autoritet på adoptionsområdet, mens adopterede – i den udstrækning de overhovedet får lov at sige noget – bliver tildelt rollen som cases.

Den dynamik er stadig særdeles virkningsfuld, ikke mindst i Danmark, og er med til at opretholde det transnationale adoptionssystem, som Saietz ellers overbevisende kritiserer. Derfor er det så meget desto mere påfaldende, at hun bidrager til at understøtte et magtforhold, hvor (hvide) adoptanter er dem, der undersøger, og (ikke)hvide adopterede er dem, der bliver undersøgt.

Reduceret til debattører

Det er ikke, fordi der ikke findes anerkendt adoptionskritisk forskning produceret af

ikkehvide, heriblandt adopterede. Blandt de internationale kapaciteter, Saietz forbigår, kan nævnes bl.a. Eleana Kim, Pate SooJin, Kim Park Nelson og Catherine Ceniza Choy.

To af pionererne på feltet i nordisk sammenhæng, **Lene Myong** og **Tobias Hübinette** (der begge er adopterede fra Korea), er til gengæld så mediekendte også i Danmark, at det ville have været særdeles larmende, hvis de ikke blev nævnt, hvad de da også bliver. Men det er ikke deres forskningsmæssige pionerarbejde, der trækkes frem – i stedet bliver de i praksis reduceret til en slags debattører.

Udover en reference til nogle tal, Hübinette har samlet over transnational adoption fra Korea (side 242), citeres han fra et **interview i Information** (side 340) – men her bliver han trods alt præsenteret med sin fulde akademiske titel.

Myong citeres et par gange – en gang helt uden reference (side 25), to gange fra **kronikker i Information**, og én gang, hvor referencen angives at være en kronik fra 2014, men retteligt er et **interview i Information fra 2012** (side 258). Flere af stederne står der »siger Lene Myong«, så læseren vil tro, at Saietz har interviewet hende til bogen, men det er ikke tilfældet.

Samtidig benævnes Myong, der er ph.d. og lektor ved DPU Aarhus Universitet, »den koreanskadopterede adoptionsforsker«, mens Merete Laubjerg f.eks. beskrives som »master i folkesundhedsvidenskab ved Institut for Folkesundhedsvidenskab på Københavns Universitet«, og der refereres til Laubjergs akademiske arbejde, frem for blot kronikker og avisinterview. Merete Laubjerg er adoptant.

Det eneste sted, der er reference til noget af Myongs videnskabelige arbejde, har Saietz, i stedet for at citere, skrevet pointen – at den adopterede afkræves »hårdt og målrettet arbejde« for at bevise sin evne til »kærlighed« og dermed »tilknytning« – med sine egne ord i en længere passage (side 150), hvorved den uopmærksomme læser kunne tro, at det var noget, forfatteren selv har tænkt sig til.

Det er alt i alt en uheldig omgang med andres arbejde, der får den effekt, at forfatteren katapulterer sig selv op som eksperten, og samtidig usynliggør og negligerer den vidensproduktion, som foregår blandt kritiske adopterede, der tæller adskillige meriterede forskere, kunstnere samt grænsegængere mellem de to felter.

Ører at høre med

Kritiske adopterede bliver desuden i bogen præsenteret under overskriften 'Rebelske stemmer' (side 255), hvilket leder tankerne hen på en slags teenageopgør. Samtidig får Saietz det nærmest til at lyde som om, det er den journalistiske dækning af Amy- og Masho-sagerne – og dermed altså forfatterens egen indsats – der får bevægelsen af kritiske adopterede til at samles og politiseres, omend hun nævner, at dens historie går 10-15 år tilbage.

Saietz skriver f.eks., at »voksne adopterede i Danmark bliver en del af en global bevægelse for adopteredes rettigheder« (side 258); det »bliver« de ikke – det har adopterede i Danmark været mindst siden **International Korean Adoptee Association (IKAA)** startede sine Gatherings i starten af 00'erne. De har bare ikke fået ørenlyd i Danmark.

I øvrigt er præsidenten for IKAA den dansk adopterede koreaner Liselotte Hae-jin Birkmose, der allerede i slutningen af 1990'erne rejste til Korea for at stille spørgsmål til sin

adoptionshistorie (skildret i dokumentaren *Hae-jin* fra 2006), hvis arbejde Saietz også forbigår.

En anden indvending er, at Saietz – muligvis i den populære formidlings navn – insisterer på at stille de klassiske meningsløse spørgsmål såsom »har det været godt eller dårligt for dem at blive adopteret?« (side 138), hvorved bogen kommer til at understøtte den psykologiserende og patologiserende diskurs, der omslutter adopterede. Det er ærgerligt, for det afmonterer til dels bogens kritiske potentiale, som er ganske stort. Enhver, der har ører at høre med, vil i løbet af bogen kunne konstatere, at der er noget helt galt med mange adoptanternes, ikke mindst formanden for Adoption & Samfund Jens Damkjærs monomane forsvar for 'adoptionssiden' og klippefaste tro på, at når noget går skævt, så skyldes det defekter ved barnet, der stammer fra den tid før adoptionen, som der i øvrigt helst ikke må tales om – og hvis der må, skal det ske under adoptanternes fulde kontrol.

Orienteringsevne

Dorrit Saietz giver ikke desto mindre et levende fortalt og detaljeret indblik i, hvordan adoptionssystemet grundlæggende behandler børn som en international handelsvare, hvis kvalitet, forbrugeren kan stille krav til, og som – når varen ikke indfrier forventningerne – forsøges optimeret eller i sidste ende smides ud. En vare, der skifter hænder i en branche fuld af et uheldigt sammenrend af skruppelløse profitmagere og mennesker, der tilsyneladende er så opfyldt af forestillingen om deres egen godhed, at de er villige til både at lukke øjnene for forbrydelser og overgreb, og til selv at begå dem.

Det er ganske vist pointer andre, heriblandt kritiske adopterede, har påpeget i årevis, men det kan forhåbentlig bidrage til almindelig oplysning, at de bliver gentaget – og tilført ny dokumentation – i *Adoptionens slagmarker*.

Bogen bør af samme årsag være pligtlæsning for enhver, der har været, er, eller er på vej til at blive involveret i adoptionssystemet. F.eks. de politikere, der er mest optaget af at »fremtidssikre« internationale adoptioner til Danmark. Og potentielle adoptanter, så de ikke bagefter – som 'Eva' citeres for i bogen – kan sige: »Set i bakspejlet kan jeg godt have en dårlig smag i munden« (side 118). En ganske gratis 'kritisk' indstilling, når man først har skaffet sig det barn, man ville have; i 'Evas' tilfælde et barn fra Etiopien i en periode, hvor skandalerne var i fuld gang med at blive oprullet. Det er altid en god idé at se i bakspejlet, men forruden er også en oplagt mulighed.

'Adoptionens slagmarker'. Dorrit Saietz. *Tiderne Skifter*. 360 sider. 299 kr. Udkom 23. oktober 2015

Anmeldelsen har oprindelig været trykt i *Information* 22. oktober 2015

Redaktion: QueerKraft

Emneord: adoptionskritik

Tak fordi du bruger Modkraft.

Vi håber du har læst noget interessant eller oplysende.

Du kan støtte Modkraft via MobilePay: **36 39 73 31**